



PRÁVA ROMŮ A ROMEK



Proč učit o tomto tématu?

Tento text se věnuje rozsáhlé, avšak často opomíjené **historii a současnému postavení Romů a Romek v České republice**. Nabízí potřebné souvislosti pro **hlubší pochopení** jejich situace a upozorňuje na to, že mnoho zakořeněných předsudků vůči této menšině pramení ze **zažitých stereotypů, neznalosti a jednostranného pohledu**. Teprve poznáním konkrétních příběhů, historických souvislostí a reálných výzev, kterým Romové čelí, můžeme lépe porozumět důvodům, proč je dnešní situace tak složitá – a proč je nespravedlivé hodnotit jednotlivce pouze na základě jejich etnického původu.

Veřejné mínění bývá často ovlivněno zkreslenými představami a zjednodušenými soudy. Tento text proto dává prostor i **pozitivním příkladům Romů**, kteří se navzdory nepříznivým podmínkám dokázali prosadit a stát se inspirací pro své okolí.

Vzdělávání o romské menšině, její historii, kultuře i současném životě je zásadní nejen pro **bourání předsudků**, ale také pro **budování otevřené společnosti** založené na **respektu k pluralitě a odlišnosti**. Přijetí různosti – kulturní, sociální i individuální – je klíčovým předpokladem pro soužití v demokratické společnosti. Učit se o druhých s otevřeností a empatií znamená přispívat k vytváření prostředí, kde je místo pro každého.

Samostatnou, avšak neméně důležitou oblastí, na kterou je třeba klást důraz, je **porozumění romskému kulturnímu kontextu** při práci s romskými dětmi. Každé dítě vyrůstá v určitém sociálním a kulturním prostředí, které formuje jeho hodnoty, způsoby komunikace i vnímání autorit. U romských dětí může být toto prostředí značně odlišné od většinové společnosti – například **v důrazu na rodinné vazby, ústní tradici či způsob projevu emocí**. Pokud tento kontext neznáme nebo jej opomíjíme, snadno může dojít k nedorozumění, nepochopení nebo dokonce k **neúmyslné stigmatizaci**. Respekt k odlišnosti a snaha porozumět konkrétnímu dítěti v jeho celistvosti – tedy i s ohledem na jeho kulturní zázemí – je základem spravedlivého, inkluzivního a citlivého přístupu, který podporuje nejen zdravý vývoj dítěte, ale i důvěru mezi ním a společností, která ho obklopuje.

Historie Romů a Romek

Historie Romů je těžko dohledatelná, protože Romové nemají žádné vlastní psané dějiny. Přesto však existují historické důkazy, které tento mýtus vyvrací a vysvětlují také příčiny vyloučení Romů.

Odkud k nám Romové vlastně přišli?

Původ Romů není možné jednoznačně určit, protože Romové nemají písemně zpracovanou historii národa, většina zdrojů však hovoří o **příchodu z Indie**, kterou museli opustit pravděpodobně kvůli nízkému společenskému postavení. V 6. století se tak dostali do Persie a následně do různých částí Evropy. V Evropě **od začátku naráželi na překážky** vyplývající z rozdílných hodnotových a kulturních zvyklostí. Žili tu většinou v uzavřených skupinách a **byli pronásledováni prakticky ve všech fázích dějin**. Kvůli kočování jim ve středověku hrozily velmi vysoké tresty, dokonce i smrt.

A jak to měli s prací? Čím se v té době živili?

Romové s sebou přinesli nové způsoby zpracování železa či kovu a byli považováni za **zručné řemeslníky**. Jeden záznam pocházející ze začátku 20. století, který je umístěný v *Muzeu romské kultury v Brně*, například hovoří o tom, že se Romové „živil většinou poctivou prací, provozovali řemeslo a někteří měli stálé zaměstnání“.

Co se s nimi dělo dál? Jakto, že už dneska nekočují?

Během 2. světové války se stali Romové společně s Židy, Poláky a dalšími národy **oběťmi nacistické genocidy**. Ze všech Romů žijících tehdy na území dnešní ČR přežilo válku jen asi 500 lidí. Po válce sem pak byli přesídleni především Romové ze Slovenska.

Po nástupu komunistického režimu byli Romové formálně "zrovnoprávněni", aby splynuli s většinovým obyvatelstvem. Nebral se však ohled na jejich **etnickou identitu, tradice a zvyky**. Romové byli stále více a organizovaně přesídlováni do českých průmyslových míst, kde měli působit jako **nekvalifikovaná pracovní síla**. V těchto lokalitách však chyběly základní sociální podmínky pro život. Ukvapená a řízená urbanizace způsobila Romům **kulturní šok**, nedokázali se přizpůsobit novému prostředí, technickým vymoženostem, které do té doby neznali, ani požadavkům většinové společnosti, s kterou se jejich vztahy jen zhoršovaly.

Asimilační politika nabývala stále represivnější podoby za účelem "převýchovy" Romů. Projevovala se například **zákazem kočování a používání romského jazyka, omezováním kulturních akcí Romů apod.** Cílem těchto opatření bylo absolutní splynutí s většinovou společností, její kulturou a způsobem života. V průběhu let tak paradoxně docházelo stále k výraznějšímu vyloučení a **segregaci Romů** a s tím souvisejícímu **růstu kriminality**.

Historie Romů

Po pádu komunistického režimu se něco změnilo?

K segregaci Romů do sociálně vyloučených lokalit (tzv. ghett) docházelo i po roce 1989. Podle Analýzy sociálně vyloučených lokalit v ČR z roku 2015 se počet v nich žijících osob **odhaduje mezi 95 000 a 105 000** (z nichž velkou část tvoří Romové). Počty Romů u nás se v současné době pohybují kolem **200 až 350 tisíc osob**, i když oficiální čísla jsou podle posledního sčítání lidu z roku 2011 menší. Vzhledem k těmto počtům se ve **Strategii romské integrace** uvádí, že polovina až dvě třetiny Romů u nás jsou integrovány. Nicméně tyto pozitivní příklady integrace Romů se k širší veřejnosti dostávají jen zřídka, což pak ovlivňuje nahlížení na všechny Romy bez rozdílu.

Kdy a kde bylo přijato označení „Rom“ a jaké symboly tehdy vznikly?

Během **1. Světového romského kongresu**, který se konal ve Velké Británii v roce 1971, se zástupci Romů z různých zemí (včetně delegátů z tehdejšího Československa) shodli na tom, že budou prosazovat užívání označení **Rom** (případně dalších minoritních sebeoznačení jako Sinti apod.), namísto slova Cikán a dalších jeho variant.

Slovo Rom je historicky součástí základní romské slovní zásoby, vyjadřuje příslušnost k romskému národu. Na rozdíl od něj slovo Cikán v romštině nenajdeme. Na stejném kongresu byla kromě označení Rom schválena také mezinárodní **romská vlajka** a romská hymna **Gelem Gelem**.

Co byla „cikánská legitimace“ ?

Termín „cikánská legitimace“ označuje **doklad totožnosti** zavedený v Československu v roce 1927 pro osoby žijící kočovným způsobem života nebo bez trvalého bydliště. Tento průkaz obsahoval osobní údaje a otisk prstu držitele. **Zákon byl zrušen v roce 1950.**

(Zákon č. 117/1927 Sb. z. a n. "o potulných cikánech" ze dne 14. července 1927 | Holocaust)

Koncentrační tábor v Letech u Písku

V roce 1942 byl v Letech u Písku zřízen **jeden z největších a nejtvrdších koncentračních táborů** pro Romy a Romky v Protektorátu Čechy a Morava. Tento tábor byl součástí **nacistické politiky likvidace Romů** a mnoho lidí zde zemřelo v důsledku špatných podmínek, hladu, nemocí a brutálního zacházení.

Po válce byl tábor zrušen, ale jeho historii dlouho **ignorovala široká veřejnost**. V roce 1995 byla na místě tábora postavena pamětní deska, a v posledních letech se v souvislosti s tímto místem stále více diskutuje o zajištění řádné paměti a uznání obětí romského holocaustu.

Přímo na místě, kde dříve stál romský pracovní tábor byla umístěna **prasečí farma**, jejíž majitelé ji provozovali až do konce 20. století. Tato skutečnost vyvolala kontroverze a veřejné diskuse, zejména po roce 1990, kdy se začalo o historii tábora více mluvit a Romové začali bojovat za zajištění pamětního místa a uznání obětí romského holocaustu. Teprve v roce 2018 **byla prasečí farma zrušena** a začaly práce na výstavbě památníku obětem romského holocaustu.

To, že byla prasečí farma součástí tohoto místa, se stalo **symbolem neúcty k romské historii a památce obětí**, což podnítilo řadu romských organizací a aktivistů k vyjádření nesouhlasu a výzvam k vytvoření adekvátního památníku.

Příběh Letů je o vyrovnání se s minulostí - IHRA

Aliance IHRA jednala s českou vládou o odstranění vepřína v Letech u Písku - Romea.cz - Vše o Romech na jednom místě



Segregované školství

Segregované školství v České republice se týká **odděleného vzdělávání romských dětí**, často ve školách pro děti s mentálním postižením, což v praxi znamená **nižší kvalitu vzdělání** a omezený přístup k rovným příležitostem ve vzdělávání. Tento jev má kořeny v historii a je výsledkem dlouhodobé sociální, kulturní a ekonomické diskriminace romských komunit. V době socialismu, zejména v **70. a 80. letech**, byla romská otázka vnímána jako problém, který měl být „řešen“ prostřednictvím **institucionalizace**, tedy oddělením romských dětí ve školách. Romské děti byly často umisťovány do zvláštních škol (školy pro děti s mentálním postižením), což mělo za následek jejich segregaci a snížení šancí na kvalitní vzdělání a **následné uplatnění na trhu práce**.

Po roce 1989, kdy došlo k pádu komunismu a k obnově demokratického právního státu, se začaly objevovat snahy o odstranění segregace a o zajištění rovného přístupu k vzdělání pro všechny děti. V roce 2000 byl přijat **Zákon o školství (č. 561/2004 Sb.)**, který stanovil povinnost školy zajistit **rovný přístup k vzdělání**, což vedlo k určitým pokusům o inkluzi romských dětí do běžného školství. Nicméně i v tomto období segregace pokračovala, a to ve formě umisťování romských dětí do škol s nižšími nároky na výuku.

Rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva v roce 2007 byl zásadní pro českou školní politiku. Soud rozhodl, že **Česká republika porušila práva romských dětí**, když je umisťovala do škol pro děti s mentálním postižením, a tím je diskriminovala na základě jejich etnického původu. Tento rozsudek vedl k určitému tlaku na změnu praxe a zlepšení situace. posledních letech dochází k určitému pokroku v oblasti inkluzivního vzdělávání. V roce 2016 byla přijata novela školského zákona, která zavedla **povinnost** škol pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami **vzdělávat je v běžných školách**, pokud to jejich schopnosti dovolí. Nicméně, segregace ve školství stále přetrvává, a to i díky faktu, že romské děti čelí socio-ekonomickým problémům, jako je nízký příjem, nezaměstnanost a diskriminace, což ovlivňuje jejich přístup ke kvalitnímu vzdělání.

Výzkum veřejného ochránce práv odhalil, že ačkoli Romové tvoří v České republice 1,4 – 2,8 % populace, představují 32 % žáků základních škol praktických. Tento nepoměr naznačuje **nepřímou diskriminaci romských dětí** v přístupu ke vzdělání. Segregované školství má dlouhodobé negativní důsledky pro romské děti, které jsou vystaveny nižší kvalitě vzdělání a omezeným příležitostem. Takové školní prostředí často zvyšuje sociální izolaci, ztěžuje integraci a omezuje možnosti pro profesní a osobní růst těchto dětí. Segregace může také posílit stereotypy a předsudky vůči romské komunitě, což dále zhoršuje jejich sociální postavení a možnost rovného přístupu k pracovním příležitostem a životním podmínkám.

[Výzkum potvrdil nepřímou diskriminaci romských žáků | Ombudsman](#)

Segregované školství

V říjnu 2024 se Ministerstvo pro místní rozvoj (MMR) připojilo k **Memorandu o spolupráci v ukončování etnické segregace ve školství**, které bylo původně podepsáno Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT), Národním pedagogickým institutem (NPI) a výzkumnou organizací PAQ Research.

Tato iniciativa má za cíl zlepšit podmínky romských žáků ve školách s vyšším podílem romských studentů a zajištění rovného přístupu ke kvalitnímu vzdělávání pro všechny děti. V rámci tohoto memoranda poskytuje MŠMT **cílenou podporu** zřizovatelům škol v lokalitách ohrožených segregací. K dispozici jsou **odborníci**, kteří spolupracují s řediteli, učiteli, místními politiky, školskými úředníky a neziskovými organizacemi. Cílem je zajistit kvalitní vzdělání v blízkých školách a minimalizovat kvalitativní rozdíly mezi školami. MMR prostřednictvím Agentury pro sociální začleňování poskytuje podporu v lokalitách jako **Ostrava, Brno, Moravský Beroun, Česká Kamenice, Tachov a Česká Třebová**. Spolupráce se zaměřuje na odstraňování bariér v dostupnosti vzdělávání a vytváření strategií pro zřizovatele škol, aby byl zajištěn rovný přístup ke kvalitnímu vzdělávání pro všechny děti.

Ukončování etnické segregace ve školství: Instituce spojují síly pro rovný přístup a kvalitní vzdělávání – Agentura pro sociální začleňování

Inkluzivní školství

Už v letech 2015 a 2016 byly schváleny novely školského zákona, které vyzdvihují individuální přístup k dětem ve výuce a jejich potřebám. Cílem tohoto přístupu je společné vzdělávání pro všechny děti **bez rozdílu původu i vzdělávacích potřeb**, tzv. inkluzivní vzdělávání.

Proč inkluzivní vzdělávání?

Jednoduše řečeno: děti podle tohoto přístupu chodí do školy společně a učí se ve třídě bez ohledu na to, odkud pocházejí anebo zdali mají nějaký (lehčí) hendikep. Cílem zavedení inkluzivního vzdělávání bylo změnit situaci, kdy romské děti často chodily do škol určených pro žáky s lehkým mentálním postižením, či do tzv. **segregovaných škol**, tedy škol blízko sociálně vyloučených lokalit. Základní školy praktické pro děti s lehkým mentálním postižením (tj. se sníženým intelektem) byly zrušeny a tyto děti dnes už navštěvují běžné školy. Segregované školy však v ČR bohužel **přetrvávají**.

Proč je inkluzivní vzdělávání tedy kritizováno?

Podoba inkluzivního vzdělávání se samozřejmě **stále vyvíjí**, i na základě zpětných vazeb od odborníků i samotných učitelů. Stát skrze Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy nadále finančně podporuje rozvoj inkluzivního vzdělávání, které **je nástrojem boje proti segregaci** a snaží se **děti ve třídě spojovat**, protože se od sebe vzájemně mohou učit. Důležitá je v případě Romů také dostupná **jazyková příprava žáků** s různou úrovní češtiny, protože pro děti z romských rodin je často **čeština cizí jazyk**, protože doma mluví romsky. Aktuálně se podpora zaměřuje i na malé děti, s cílem zvýšit jejich účast v předškolním vzdělávání i připravenost na úspěšné zahájení školní docházky skrz spolupráci rodiny a školy.

Česká školní inspekce každoročně sleduje při návštěvách škol i přímo vyučovacích hodin kvalitu společného vzdělávání. Poukazuje na nutnost dodržovat **individuální přístup** k žákům a na jejich specifické potřeby reagovat odlišnou formou práce v hodině (například skrze asistenta pedagoga, samostatnou vs. skupinou prací, úpravou pracovního prostředí aj.)

[Výsledky výzkumu "Analýza příčin vyššího podílu romských žáků vzdělávajících se ve školách a třídách zřízených podle § 16 odst. 9, školského zákona" včetně doporučení - edu.gov.cz](#)

[D. H. a ostatní proti České republice – diskriminace romských dětí v přístupu ke vzdělání, MŠMT ČR](#)

Sterilizace

Ženy byly **nuceny podepisovat formuláře souhlasu**, často když byly při porodu nebo se zotavovaly ze zákroků.

"Tisíce žen, z nichž většina Romek, byly sterilizovány v bývalém Československu. Ženy byly nuceny podepisovat formuláře souhlasu, často když byly při porodu nebo se zotavovaly z císařských řezů. V mnoha případech jim **nebylo řečeno**, s čím souhlasí. Jednalo se o **hrubé porušení jejich práv**, včetně práva na ochranu před mučením nebo špatným zacházením a hanebnou kapitolu v historii země," uvedla výzkumná pracovnice Amnesty International Barbora Černušáková.

K protiprávním sterilizacím docházelo **v kontextu rozšířené diskriminace Romů**, která ovlivňovala všechny aspekty jejich každodenního života. V některých z nich je pokračováno dodnes: od škol, přes zaměstnání až po bydlení, kde běžně prožívají rasovou segregaci a jsou vytlačováni na okraj. Zvláštní zpravodaj OSN pro mučení objasnil, že sterilizace představují **zárok extrémní a nevratné povahy**. Pokud nemají zdravotní účel a jsou prováděny bez svobodného a informovaného souhlasu, představují **špatné zacházení či mučení**, které zakazuje **článek 3 Evropské úmluvy o lidských právech**.

Po letech kampaní obětí, včetně Eleny Gorolové, se jim **česká vláda** v roce 2009 za nezákonné sterilizace **omluvila**. Doposud však bylo jejich lidské právo na náhradu škody způsobené vážnou újmou odepřeno a jakákoli forma soudního prostředku nápravy byla pro většinu obětí **z důvodu promlčení nepřístupná**. Podle českého ombudsmana byly v bývalém Československu sterilizovány tisíce romských žen.

Návrh na náhradu škody přijatý Senátem se vztahuje na každou osobu, která byla v letech 1966 až 2012 nezákonně sterilizována. Oběti nezákonných sterilizací budou mít **nárok na odškodnění** 300 000 Kč, o které je třeba požádat prostřednictvím ministerstva zdravotnictví, do tří let od vstupu zákona v platnost. Nový zákon stanoví pro ženy, které byly podrobeny nezákonné sterilizaci, postup při podávání žádosti o odškodnění, který zahrnuje požadavky na poskytnutí důkazů k podpoře žádosti; a popis případu, včetně názvu nemocnice, kde byla nezákonná sterilizace provedena. Jak dokumentuje Evropské středisko pro práva Romů, sterilizační **procedura byla často prováděna současně s císařskými řezy** nebo byly ženám poskytovány formuláře souhlasu **během porodu**, když byly ve velkých bolestech či úzkostech. Vyskytly se však také případy, kdy romské ženy podstoupily proceduru **po vyhrožování**, že jim budou jejich děti odebrány nebo jim budou odebrány sociální dávky.

<https://www.amnesty.cz/zprava/5183/senat-schvalil-odskodneni-pro-nezakonne-sterilizovane-zeny-byly-jich-tisice>

<https://www.amnesty.cz/zprava/497/uspely-jsme-diky-tomu-ze-jsme-promluvily>

Meziskupinový kontakt jako nástroj ke snižování předsudků

Jedním z nejúčinnějších způsobů, jak omezit předsudky mezi různými skupinami, je **přímý meziskupinový kontakt**. Tento přístup vychází z **teorie Gordona Allporta**, která zdůrazňuje, že interakce mezi členy odlišných skupin může vést k odbourávání stereotypů a negativních postojů – ovšem **pouze za určitých podmínek**.

Klíčové faktory efektivního kontaktu

Aby byl meziskupinový kontakt skutečně účinný a vedl k pozitivní změně v postojích, musí splňovat několik důležitých kritérií:

- **Společný cíl** – Pokud členové obou skupin spolupracují na dosažení stejného cíle, je větší pravděpodobnost, že si vybudují vzájemný respekt.
- **Rovnocenné postavení** – Interakce musí probíhat mezi lidmi, kteří mají podobný sociální status, aby nevznikaly pocity dominance či podřízenosti.
- **Podpora autorit a institucí** – Pokud meziskupinový kontakt podporují významné instituce (např. školy, zaměstnavatelé nebo státní správa), jeho pozitivní dopady se mohou šířit efektivněji a trvaleji.

Problémy s uplatněním této teorie v praxi

Přestože přímý kontakt mezi skupinami je považován za účinný nástroj ke snižování předsudků, jeho realizace může být komplikovaná. V případě Romů a většinové společnosti často dochází k **sociální a prostorové segregaci**, což znamená, že příležitosti k takovému kontaktu jsou omezené. Mnoho Romů žije v oddělených komunitách a jejich kontakt s majoritou je minimální, což **ztěžuje možnost přirozené interakce**.

Proto je potřeba hledat alternativní způsoby, jak překlenout bariéry mezi skupinami – například prostřednictvím nepřímých forem kontaktu, jako je **zprostředkovaný** nebo **představovaný kontakt**.

Nepřímé formy kontaktu jako alternativa k přímé interakci

Vzhledem k tomu, že přímý kontakt mezi skupinami není vždy možný – například kvůli prostorové segregaci nebo zakořeněným společenským bariérám – mohou být efektivním nástrojem ke snižování předsudků i **nepřímé formy kontaktu**. Tyto metody umožňují lidem měnit své postoje k jiné skupině, aniž by s jejími členy museli osobně interagovat.

Zprostředkovaný kontakt

Jedním z přístupů je zprostředkovaný kontakt, kdy se lidé dozvídají o pozitivních zkušenostech jiných osob s členy odlišné skupiny. Tento efekt může nastat například prostřednictvím médií, příběhů přátel nebo veřejných kampaní. Pokud někdo vidí, že **jeho blízcí mají dobré vztahy** s příslušníky jiné skupiny, může to **snižet jeho vlastní předsudky a obavy**.

Meziskupinový kontakt jako nástroj ke snižování předsudků

Představovaný kontakt

Další možností je představovaný kontakt, což je technika, kdy si člověk **pouze mentálně** představuje pozitivní setkání s členem jiné skupiny. Studie ukazují, že i taková simulace může pomoci zmírnit úzkost a zvýšit ochotu k budoucí interakci.

Výhody představovaného kontaktu

- **Nízké náklady** – Není potřeba organizovat složitá setkání ani investovat do infrastruktury.
- **Absence rizika negativní zkušenosti** – U přímého kontaktu může dojít k nepříjemným situacím, které mohou předsudky naopak posílit. U představovaného kontaktu toto riziko neexistuje.
- **Postupné odbourávání obav** – Představování si pozitivního setkání může snížit stres a nervozitu spojenou s reálnou interakcí v budoucnosti.

Dopad na změnu postojů

Nepřímé formy kontaktu sice nejsou tak silné jako skutečná interakce, ale mohou být **důležitým prvním krokem** k odbourávání předsudků, zejména v prostředích, kde je **přímý kontakt omezený**. Pokud se lidé skrze média, příběhy nebo vlastní představy naučí vnímat členy jiné skupiny v pozitivnějším světle, může to postupně vést k větší otevřenosti a přátelským vztahům i v reálném životě.

Společenské normy jako klíčový faktor při snižování předsudků

Předsudky vůči Romům nejsou jen výsledkem individuálních postojů, ale často **odrážejí širší společenské normy a postoje**, které jsou v dané kultuře zakořeněné. Normy určují, jaké názory a chování jsou ve společnosti přijatelné, a mohou buď podporovat, nebo naopak omezovat předsudky a diskriminaci.

Jak normy ovlivňují předsudky?

- **Normalizace negativních postojů** – Pokud je ve společnosti běžné negativně vnímat určitou skupinu, lidé tyto postoje přebírají automaticky, aniž by je kriticky zhodnotili.
- **Sociální tlak** – Lidé se často přizpůsobují postojům svého okolí. Pokud se v jejich komunitě negativní stereotypy vůči Romům považují za normální, budou je s větší pravděpodobností sdílet.
- **Reprodukce předsudků skrze média** – Způsob, jakým jsou Romové prezentováni v médiích, může významně ovlivňovat veřejné mínění. Pokud jsou často zobrazováni negativně, tyto stereotypy se upevňují.

Meziskupinový kontakt jako nástroj ke snižování předsudků

Jak měnit společenské normy a snižovat předsudky?

Aby byly intervence proti předsudkům účinné, musí brát v úvahu **roli společenských norem a snažit se je postupně měnit**.

1. Ukázat, že předsudky nejsou většinovým názorem

Mnoho lidí si mylně myslí, že negativní postoje vůči Romům sdílí většina společnosti, což posiluje jejich vlastní předsudky. Výzkumy však ukazují, že **mnoho lidí takové postoje nesdílí**. Zdůraznění tohoto faktu (např. v kampaních nebo vzdělávacích programech) může vést k **postupnému oslabování negativních norem**.

2. Mediální kampaně a vzdělávání

- **Pozitivní příklady v médiích** – Presentování Romů v pozitivním světle (např. úspěšní romští podnikatelé, umělci, sportovci) může pomoci rozbít stereotypy.
- **Osvětové programy** – Vzdělávání o historii a kultuře Romů může pomoci lidem porozumět jejich situaci a odbourat předsudky vycházející z neznalosti.

3. Podpora prosociálního chování

- **Lidé jsou citliví na normy v kolektivu** – pokud vidí, že jejich okolí předsudky netoleruje, je větší šance, že změní své vlastní chování.
- Příkladem může být **podpora inkluzivních politik** ve školách a na pracovištích, kde se vytváří prostředí, které podporuje rovnost a vzájemný respekt.

Závěr

Společenské normy hrají klíčovou roli při formování předsudků, ale zároveň mohou být nástrojem k jejich snižování. Pokud se podaří změnit vnímání toho, co je ve společnosti považováno za „normální“, mohou se postupně měnit i postoje lidí. Důležité jsou vzdělávací a mediální kampaně, které ukazují pozitivní příklady a zdůrazňují, že většina společnosti extrémní předsudky nesdílí.

[\(PDF\) Jak snižovat předsudky vůči Romům? Sociálně-psychologická perspektiva](#)

Romské vzory:

Josef Serinek

byl významným **romským partyzánem** a **symbolem odporu proti nacismu**.

V roce 1942 byl s rodinou deportován do tábora v **Letech u Písku**, kde trpěl v nelidských podmínkách. Zbytek jeho rodiny zahynul v Letech nebo v Osvětimi, což Serinek netušil – doufal, že je zachráněn.

Z tábora uprchl a na Vysočině **založil partyzánskou skupinu** složenou hlavně z uprchlých sovětských vojáků. Působil v rámci odboje **Rada tří** a podílel se na potrestání četníků odpovědných za smrt generála Luži. Bojoval při **osvobození Bystřice nad Pernštejnem**, kde odzbrojil německou posádku.

V roce 2022 obdržel **in memoriam medaili za hrdinství**. Jeho život je symbolem odvahy, perzekuce a opomíjené romské historie, kterou je důležité připomínat.



Patrik Banga

je významný romský vzor, který svým životem inspiruje nejen romskou mládež, ale i širší veřejnost. Vyrůstal v prostředí plném předsudků, přesto se díky vytrvalosti a víře v sebe dokázal prosadit jako **novinář a spisovatel**. Ve své tvorbě otevřeně mluví o diskriminaci, chudobě i naději, kterou přináší vzdělání.

Jeho autobiografická kniha **Skutečná cesta ven** získala řadu ocenění, včetně **Magnesie Litery 2023 za debut roku**. Kniha nabízí silný pohled do života v sociálně vyloučené lokalitě, dotýká se témat identity, rasismu a osobní proměny, a zároveň motivuje čtenáře k hledání vlastní cesty ke změně.



Petr Torák, MBE

je **honorárním konzulem** a bývalým britským policistou. V roce 1999 emigroval s rodinou do Velké Británie, kde vystudoval kriminologii a psychologii. Od roku 2006 působil u britské policie, kde se specializoval na boj s moderním otroctvím a obchodováním s lidmi. Za svou práci a pomoc romské komunitě získal v roce 2015 **Řád britského impéria (MBE)**.

Po odchodu z policie vede neziskovou organizaci **Compas Charity**, která podporuje migranty a pomáhá institucím lépe reagovat na jejich potřeby.



Romské vzory:

Monika Mihaličková

(rozená Horváthová) je česká **psycholožka, politička a aktivistka** romského původu. Vyrůstala v Brně, vystudovala psychologii na Masarykově univerzitě. V roce 1998 byla jako zástupkyně Unie svobody zvolena do **Poslanecké sněmovny**, čímž se stala nejmladší poslankyní a **jedinou romskou zástupkyní** v tehdejší parlamentu.

Po skončení mandátu se věnuje psychologii, vzdělávání a podpoře romské komunity. Spolupracuje s Akademií věd ČR, Masarykovou univerzitou a působí v neziskové organizaci **ARA ART**.



David Tišer

je významný český romský aktivista, který se jako první v České republice **otevřeně přihlásil ke své homosexuální orientaci** a zasvětil svůj život obhajobě **práv romské a LGBTQ+ komunity**. Narodil se v roce 1984 v Plzni a vystudoval romistiku na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy. V roce 2012 založil neziskovou organizaci **ARA ART**, která také provozuje **poradnu Řekni.to** poskytující podporu LGBTQ+ Romům a jejich rodinám.

Za svou práci byl Tišer oceněn několika prestižními cenami, včetně **Ceny Františka Kriegla** za boj za lidská práva a rovnoprávnost. V roce 2019 byl jedním z **maršálů průvodu Prague Pride**, což je ocenění udělované osobnostem, které významně přispěly k prosazování práv LGBTQ+ lidí.

Tišer otevřeně hovoří o svých osobních zkušenostech s diskriminací, kterou zažil jak kvůli své romské identitě, tak kvůli své sexuální orientaci. Zdůrazňuje, že romští gayové a lesby často čelí **dvojí diskriminaci** – ze strany většinové společnosti i uvnitř vlastní komunity. David Tišer je příkladem odvahy a odhodlání v boji za rovná práva a důstojnost pro všechny, bez ohledu na etnický původ nebo sexuální orientaci.



Muzeum romské kultury v Brně

Muzeum romské kultury v Brně je jedinečnou institucí v evropském kontextu, která se věnuje **dokumentaci, uchovávání a prezentaci kultury a historie Romů a Sintů**. Založeno bylo v roce 1991 z iniciativy **romských intelektuálů** jako nevládní **nezisková organizace**. Od roku 2005 je **státní příspěvkovou organizací pod Ministerstvem kultury ČR**. Muzeum sídlí na adrese **Bratislavská 67 v Brně**.

Muzeum se zaměřuje na **sbírkotvornou činnost, vzdělávání, výstavní a publikační aktivity**.

Sbírka muzea je zapsána v Centrální evidenci sbírek a v současnosti obsahuje přes 28 000 sbírkových předmětů, které dokumentují duchovní a hmotnou kulturu Romů.

Stálá expozice muzea s názvem „**Příběh Romů**“ představuje historii a kulturu Romů od jejich pravlasti v Indii až po současnost. Expozice je doplněna o **originální exponáty**, jako jsou řemeslné výrobky, šperky, oděvy a vybavení interiéru.

Muzeum nabízí širokou škálu edukačních programů pro školy, které jsou přizpůsobeny různým věkovým skupinám:

- **Příběh Romů:** Program k muzejní expozici, který seznamuje žáky s historií a kulturou Romů. Doporučený věk: mateřské, základní a střední školy. Délka programu: 45–90 minut. Cena: 40 Kč na žáka/studenta (pedagogický doprovod zdarma).
- **Příběh Romů na dotek:** Interaktivní program, kde si žáci mohou prohlédnout a osahat tradiční romské předměty a řemesla.
- **Holokaust Romů a Sintů:** Program seznamuje studenty s perzekucí Romů během druhé světové války. Doporučený věk: 2. stupeň ZŠ, gymnázia a SŠ. Délka programu: 45–90 minut. Cena: 40 Kč na žáka/studenta.
- **Nezapomeneme – Holokaust Židů, Romů a Sintů:** Program zaměřený na společné utrpení těchto skupin během holokaustu. Doporučený věk: 2. stupeň ZŠ, gymnázia a SŠ. Délka programu: 45–90 minut. Cena: 40 Kč na žáka/studenta.

<https://www.rommuz.cz/cs/>

Další organizace

ROMEIA, o.p.s.

Nezisková organizace založená v roce 2002, která se věnuje boji proti rasismu, podpoře lidských práv a vzdělávání. Provozuje **zpravodajský server Romea.cz** a vydává **měsíčník Romano vodi**. Organizace také administruje stipendijní programy pro romské studenty středních a vysokých škol.

<https://www.sdruzeniromea.cz/>



DROM, romské středisko

Organizace sídlící v Brně, zaměřená na pomoc lidem ohroženým sociálním vyloučením. Poskytuje sociální služby, doučování, pořádá kulturní akce a podporuje romské studenty. Provozuje nízkoprahové zařízení pro děti a mládež a organizuje různé komunitní aktivity.

<https://www.drom.cz/>



Centrum společného zájmu z.s.

Romská nezisková organizace působící v Brně, která se zaměřuje na sociální začlenění a pozitivní změny v životním stylu sociálně vyloučených obyvatel. Poskytuje doučování, právní poradenství, pořádá kulturní a vzdělávací akce a podporuje integraci romské menšiny.

<https://spolecnyzajem.cz/>



ARA ART

Mezi hlavní aktivity ARA ART patří **pořádání kulturních akcí, divadelních představení, výstav a festivalů**, které reflektují **aktuální společenská témata**. Organizace také provozuje poradenské služby pro LGBTQ+ Romy a Romky, kteří čelí diskriminaci ze strany většinové společnosti i vlastní komunity. ARA ART rovněž organizuje **vzdělávací programy a akademie leadershipu**, které mají za cíl posilovat mladé romské lídry a podporovat jejich aktivní zapojení do společnosti. Díky svému jedinečnému zaměření je ARA ART **jedinou organizací v Evropě**, která se systematicky věnuje podpoře romské LGBTQ+ menšiny.

<https://www.araart.cz/en/>



Stipendijní programy

Organizace ROMEA

Od roku 2016 nabízí stipendia pro romské středoškoláky, studenty vyšších odborných škol a vysokoškoláky. Kromě finanční podpory poskytuje také doučování, mentoring a další vzdělávací aktivity. Výše ročního stipendia se pohybuje od 14 000 Kč pro středoškoláky po 25 000 Kč pro vysokoškoláky.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR (MŠMT):

Prostřednictvím Romského pamětního stipendijního programu poskytuje stipendia romským vysokoškolským studentům v bakalářských, magisterských i doktorandských programech. Cílem je zvýšit vzdělanostní úroveň romské menšiny a podpořit její integraci do vzdělávacího systému.

Nadace Albatros

je nezisková organizace založená v roce 2016 společností Albatros Media, která má tradici sahající až do roku 1949. Jejím hlavním posláním je podpora sociálně znevýhodněných dětí a mladých lidí ve vzdělávání. Stipendijní programy: Poskytování stipendií studentům ze sociálně znevýhodněného prostředí, aby mohli dosáhnout svých vzdělávacích cílů a rozvíjet svůj osobní i profesní růst.

Další organizace v Brně:

[O nás – DROM, romské středisko](#)

[O nás | IQ Roma servis](#)

[gendalos – Podporujeme romské studenty v cestě za vzděláním](#)

Další organizace v Ostravě:

[Ostrava | Romodrom](#)

[Vesnička Soužití - Střediska sociální integrace DCHOO](#)

[Knihovna města Ostravy – Žijeme knihami – žijte s námi - ROMAŇI](#)

[KEREKA – ROMSKÝ KRUH](#)
[Komunitní skupina – Společná cesta - Feder Drom](#)

Další organizace v Praze:

[About Us | Ara Art](#)

[O nás - RomPraha](#)

[Naděje pro Romy, z.s.](#)

[O nás | Romodrom](#)

[R-Mosty, z.s. | Úvodní stránka](#)

Další organizace v Olomouci:

[Olomouc – Společenství Romů na Moravě](#)

[Romspido](#)

Další organizace v Hradci Králové:

[Naše aktivity | Salinger](#)

Další organizace v Mostě:

Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež

DŮM ROMSKÉ KULTURY o.p.s. |
www.dumrk.cz | www.chanov.eu

Další organizace v Ústí nad Labem:

Podpora romských dětí a žáků v sociálně vyloučených lokalitách na Ústecku :: Spolek Romano jasnica

